

Vårt datum
2025-02-07

Vår Referens
TV 2025/59
Per Everhill
per.everhill@tekniskaverken.se
013-20 83 08

Ert datum/Your date
2024-11-12

Er referens/Your reference
KN2024/02249

Klimat- och
näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks@regeringskansliet.se

Remissyttrande avseende KN2024/02249 Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

Tekniska verken i Linköping AB (Tekniska verken) tackar för inbjudan att lämna synpunkter på KN2024/02249 Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi.

Tekniska verken är ett regionalt kommunägt energi- och miljöföretag med basen i Linköping. Årligen hanterar vi ungefär 1 miljon ton avfall från såväl svenska som utländska kommuner samt industriavfall. Tekniska verken är verksamma inom alla delar av avfallshierarkin från att förhindra uppkomst av avfall till deponi. I vår kraftvärmeproduktion energiåtervinner vi årligen ungefär 600,000 ton restavfall till el och värme. Vi är också en av Nordens största producenter av biogas från organiskt avfall.

Under förutsättning att lagstiftningen gör den ekonomiskt gångbar kommer vi under våren 2025 att inviga Sveriges mest avancerade anläggning för maskinell eftersortering av restavfall. Anläggningen har kapacitet att på årsbasis sortera 200,000 ton hushållsavfall i sex fraktioner (plastförpackningar, papper/kartong, magnetisk och icke-magnetisk metall, organiskt samt restavfall). Anläggningen har delvis finansierats genom stöd från Klimatklivet.

Tekniska verken stödjer i stort vår branschorganisation Avfall Sveriges remissvar, men vill särskilt lyfta fram följande:

Allmänna synpunkter

- I PM:et saknas förslag avseende förebyggande av avfall samt återanvändning. Vikten av dessa åtgärder högt upp i avfallshierarkin betonas särskilt i EU:s direktiv 2007/98/EG samt 2018/851 (avfallsdirektivet). Tekniska verken anser att förutsättningarna för förebyggande av avfall och återanvändning bör utredas

ytterligare, exempelvis avseende utvecklade pantsystem, ecodesignkrav och styrmedel för att främja reparationer.

- Design och materialval för produkter är avgörande för att öka cirkulariteten i samhället. Detta då det påverkar möjlighet till reparation, andrahandsförsäljning och möjliga tekniska metoder för materialåtervinning. Tekniska verken konstaterar att förslag om regler och styrmedel för bättre design- och materialval saknas i PM:et. Sådana styrmedel bör övervägas.
- Tekniska verken anser att avfallsbehandling genom förbränning där spillvärmen tillvaratas till fjärrvärme och el under överskådlig tid kommer vara en resurseffektiv del av det svenska avfallshanteringssystemet. Energiåtervinning är ett nödvändigt komplement till materialåtervinning för att göra det möjligt att nyttiggöra avfall som inte kan eller är lämpligt att materialåtervinna. Detta bör avspeglas i styrmedel och regelverk på avfallsområdet.

4.1.3 Förslaget om avreglering av vissa flöden av kommunalt avfall från verksamheter

Tekniska verken avstyrker promemorians förslag om att avfallsproducenten ska kunna begära att kommunen ska hantera det kommunala avfall som avfallsproducenten har eget ansvar för, "om det finns ett bristande utbud av tjänster för att samla in och behandla avfallet". Detta förslag gör det möjligt för kommersiella avfallsaktörer att "plocka russin ur kakan" på avfallsmarknaden genom att endast erbjuda sina tjänster till kunder eller i områden där lönsamheten är tillräckligt god, medan kommunerna kommer tvingas ta emot detta avfall från kommersiellt olönsamma kunder där kostnaderna sannolikt är högre (exempelvis på grund av geografiskt avstånd). Detta kommer i förlängningen sannolikt innebära ökade kostnader för kundkollektivet i stort, bland annat då insamlingsorganisationen i stort behöver anpassas för dessa kunder. Tekniska verken anser att dessa tjänster bör hanteras fullt ut på kommersiella villkor.

Vidare föreslås i promemorian att kommunerna vart femte år ska utvärdera förutsättningarna för kommersiell hantering av det avfall som avfallsproducenten har eget ansvar för. Förutom att detta förfarande innebär ökad administration kommer det vara mycket svårt för kommunerna att genomföra dessa bedömningar på ett objektivt sätt. Vidare skulle förändringar på den kommersiella avfallsmarknaden, exempelvis att en aktör plötsligt avvecklar sin verksamhet i en viss region, innebära en ständigt överhängande ekonomisk risk för kommunerna som enligt förslaget då med kort varsel skulle tvingas att erbjuda sig att hantera sådant avfall alternativt behöva avveckla en sådan verksamhet om en ny kommersiell aktör tillkommer.

4.3.9 Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning

Tekniska verken tillstyrker i princip förslaget om krav på "ytterligare sortering", men anser att det behöver förtydligas. Detta framför allt avseende vad som avses med "ytterligare

sortering" samt "fullständigt behandlat avfall" som är avgörande för uppfyllandet av förslaget.

Erfarenheterna från införande av fastighetsnära insamling (FNI) visar att detta visserligen förbättrar sorteringen, men att det inte tillnärmelsevis är tillräckligt för att klara Sveriges materialåtervinningsmål när det till exempel gäller plastförpackningar. Samtidigt konstaterar Tekniska verken att förutsättningarna för "ytterligare sortering" (exempelvis maskinell eftersortering) idag tyvärr saknas i stor skala i Sverige varvid det på kort sikt skulle vara mycket svårt att i praktiken uppfylla ett sådant krav. På sikt anser emellertid Tekniska verken att ytterligare sortering är nödvändig för att klara uppsatta målsättningar. Genom att främja utbyggnaden av kapacitet för "ytterligare sortering", exempelvis genom att öka värdet på utsorterat material, är det på sikt rimligt med ett sådant krav. Dessa förutsättningar bör kontinuerligt utvärderas av relevanta myndigheter. Härvid bör också utfallet av fullt implementerad FNI beaktas.

4.3.10 Mer förpackningsavfall från restavfallet ska materialåtervinnas

Tekniska verken avstyrker delvis promemorians förslag om att den som genom yrkesmässig sortering av restavfall, har producerat avfall som till övervägande del består av förpackningsavfall, ska lämna avfallet till de kostnadsfria mottagningsplatser som tillhandahålls av en producentansvarsorganisation.

Idag ersätts kommunerna med omkring 400–1700 kr/ton för förpackningsavfall (Exempelvis 1507 kr/ton för plastförpackningar) enligt Naturvårdsverkets förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar. Till detta tillkommer också en fast summa per hushåll och år på mellan ca 250 kr (lägenhet) och ca 750 kr (villa) för kommungrupp 3 som Linköping ingår i. Summan varierar beroende på vilken kommungrupp kommunen ingår i. Ersättningen för insamlat avfall via FNI är således avsevärt högre än för motsvarande avfall som sorterats via en eftersorteringsanläggning som enligt förslaget inte erhåller någon ersättning alls.

Konsekvensen av förslaget blir att avfallsproducenterna gynnas ekonomiskt av att konsumenter "felsorterar" avfall som går till förbränning eller maskinell efterutsortering. Detta går helt emot principen om "polluters-pay" som är grunden för EU:s avfallspolitik och syftar till att ge ekonomiska incitament för utvecklad avfallshantering. Ett huvudsyfte med förslagen i promemorian är att *"avfallsproducentens ansvar ska tydliggöras, både när det gäller fullständig behandling och kostnaden för detta"*. Förslaget innebär emellertid att producentansvarsorganisationernas ekonomiska ansvar varierar kraftigt beroende på sorteringsmetod. Utan en skyldighet för producenterna att ersätta ytterligare sortering minskar också incitamenten att sätta mer lättsorterade förpackningar på marknaden. Detta har stor påverkan på konsumenternas vilja att sortera förpackningar rätt.

Utsorterade förpackningar från maskinell eftersortering måste få ett positivt ekonomiskt värde för att den stora potentialen till ökad materialåtervinning genom modern sorteringsteknik ska kunna realiseras. Om ingen ersättning ges eller att det till och med påförs kostnad för att avsätta materialet så kommer inte potentialen att nås, och därmed heller inte

uppsatta mål. I andra länder såsom Norge och Nederländerna ges ersättning för både källsorterade och maskinellt sorterade plastförpackningar, baserat på kvalitet.

De senaste åren har svenska anläggningar för eftersortering av hushållsavfall erhållit omfattande statliga stöd, bland annat från Klimatklivet. Förslagen i promemorian om att inte ersätta sådan sortering på samma sätt som avfall insamlat via fastighetsnära insamling innebär en risk för att dessa svenska anläggningar sannolikt kommer att avvecklas i förtid alternativt enbart användas för sortering av utländskt avfall som kan tas emot på andra villkor. Det kommer inte heller byggas några fler anläggningar i Sverige för maskinell eftersortering vilket kraftigt skulle försvåra våra möjligheter att öka materialåtervinningsgraden i samhället.

Mot bakgrund av ovanstående anser Tekniska verken att även det förpackningsavfall som sorteras ut genom ytterligare sortering av restavfall och som överlämnas till producenterna ska ersättas av producenterna. Ersättningen bör som minst motsvara kostnaderna för ytterligare sortering samt förknippade transporter. Naturvårdsverkets föreskrifter för ersättning till kommunerna för insamling av förpackningsavfall bör kompletteras enligt denna princip. Tills lämplig ersättningsnivå är fastställd bör samma ersättningsnivå som för förpackningsavfall insamlat via FNI tillämpas.

Vidare finns det inte heller något skäl till att maskinellt eftersorterat förpackningsavfall endast ska lämnas till producentansvarsplatsernas mottagningsplatser. Tekniska verken anser att förpackningsavfall måste få lämnas till marknadsdrivna system för återvinning, återanvändning eller retursystem. Detta så det stimulerar utveckling av kommersiella alternativ på detta område.

5.1 Avfallsproducenters ansvar förtydligas

Tekniska verken avstyrker förslaget om att den som genomför "förbehandling" eller "blandning" ska definieras som avfallsproducent. Ansvar för hantering av avfallet bör följa den ursprungliga avfallsproducenten enligt nuvarande reglering om inte annat avtalats. Om farliga ämnen upptäcks vid exempelvis eftersortering vid en förbränningsanläggning bör rimligtvis miljöansvaret fortfarande ligga på den ursprungliga avfallsproducenten, inte den som sorterat avfallet och upptäckt problemet. Vidare anser Tekniska verken att en definition av vad som avses med fullständig behandling införs. Det är önskvärt att det finns tydlighet kring roller och ansvar för hela kedjan som avfallet genomgår.

8.2 Utsortering av avfall

Tekniska verken avstyrker förslaget om att kravet på utsortering av brännbart avfall upphävs. Behovet av att sortera ut brännbara fraktioner innan deponering kvarstår vilket ges en tydlighet i nuvarande krav.

8.12 Mottagningskriterier för avfallsförbränningsanläggningar och samförbränningsanläggningar

Tekniska verken är positivt inställda till förslaget om att avfallslämnaren ska ha kunskap om det som lämnas till förbränning och att det ska finnas dokumentation kring ursprunget av restavfallet. Vid utformningen av kravet är det viktigt att det administrativa arbetet minimeras. Till exempel bör vissa uppgifter kunna regleras i avtal mellan avfallslämnare och mottagande anläggning. Ökad administrativ börda för avfallslämnare och ökade kostnader för kontroller av inkommande leveranser till behandlingsanläggningarna kan medföra ökad risk för illegal dumpning av avfall.

11. Rapportering på avfallsområdet

Avseende förslaget om krav på kommunerna att rapportera uppgifter om det kommunala avfallet anser Tekniska verken att detta bör omfatta de utsläpp av växthusgaser som uppkommer genom energiåtervinning av avfall som kommunerna lämnat till ett energiföretag. Detta oavsett om energiåtervinningen sker i den egna kommunen eller utanför denna. Syftet med en sådan rapportering är att synliggöra avfallshanteringens utsläpp hos avfallslämnaren snarare än hos fjärrvärmekunden som inte har rådighet över tillförseln av avfall. På motsvarande sätt bör företag inom till exempel hållbarhetsrapporteringen CSRD redovisa klimatpåverkan från det avfall som lämnas till energiåtervinning.

Fortsatt kontakt

Tekniska verken hoppas att Klimat- och näringslivsdepartementet kommer att beakta dessa synpunkter. Vi välkomnar frågor på detta remissyttrande.

Med vänlig hälsning

Charlotte Billgren

Hållbarhetschef, Tekniska verken i Linköping AB (Publ)